

OLTALOMKERESŐK

A Menedék Egyesület hírlevele a nemzetközi migrációról

VIII. évfolyam 4. szám

2002. április

A menedékjogi kiutasításról

Az Alkotmány 58. § (2) bekezdése szerint a Magyarországon törvényesen tartózkodó külföldit *csak a törvénynek megfelelően hozott* kiutasító határozat alapján lehet kiutasítani. Az Alkotmány garanciális rendelkezése azonban nem érvényesül maradéktalanul a menedékjogról szóló 1997. évi CXXXIX. törvény (Met.) 38. § (2) bekezdésében meghatározott menedékjogi kiutasítás szabályozásakor. *A menedékjogi kiutasítás ugyanis végrehajthatatlan jogintézmény.* Két feltétel együttes teljesülése szükséges hozzá:

a) a menekültügyi hatóság az országban *jogellenesen tartózkodó* külföldit kiutasíthatja,

b) *ha van olyan ország, amely befogadja.*

Ad a) A menedékjogi kérelmező esetében fogalmilag kizárt, hogy jogellenesen tartózkodjon az országban. A külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény (Idtv.) 15. § b) pontja szerint a menedékjogi kérelmező humanitárius tartózkodási engedélyre jogosult, az Idtv. 7. § (5) bekezdése pedig azt rögzíti, hogy a tartózkodási engedély az érvényességi ideje alatt a külföldi személyazonosságát és tartózkodási jogosultságát közhitelesen igazolja. A közigazgatási eljárás időszakában tehát valamennyi kérelmező *jogszerűen* tartózkodik az országban.

Ad b) A befogadó ország általában az az ország, amelynek a kérelmező honosa (származási ország), ennek hiányában a szokásos tartózkodási hely szerinti ország. Ez utóbbi azonban csak akkor, ha igazolható a külföldi ottani életvitelszerű tartózkodása. Valamennyi, a menedékjogi kérelem elutasításáról, illetőleg a menekültkénti vagy a menedékeskénti elismerés visszavonásáról szóló döntés esetén az eljáró menekültügyi hatóság a Met. 38. § (2) bekezdése alapján *köteles az Idtv. 43. §*

(1) bekezdésében meghatározott, az országból való eltávolításra vonatkozó tilalom kérdésében állást foglalni. A tilalom fennállásának vizsgálatáról rendelkezik a menekültügyi eljárás részletes szabályairól és a menedékesek okmányairól szóló 172/2001. (IX. 26.) kormányrendelet 27. § (1) bekezdése is. Tehát vizsgálat alapján meghozott állásfoglalás kötelező *érvényességet kelléke* az érdemi menedékjogi határozatnak. Ha az állásfoglalás szerint a tilalom fennáll, a kérelmező kiutasítása fogalmilag

Mindezek alapján megállapítható: a menekültügyi szervnek a kérelmező kiutasíthatósága kapcsán nem csupán azt kell vizsgálnia, hogy a kérelmező jogszerűen tartózkodik-e az országban, hanem azt is, hogy van-e olyan ország, amely befogadja.

Az eljáró hatóság milyen döntést hozhat a menedékjogi kérelmet elutasító határozatban?

- megállapítja, hogy fennáll az országból való eltávolítás tilalma (a külföldi tehát idegenrendészeti értelemben befogadott lesz, és humanitárius tartózkodási engedélyt kap);
- nem állapítja meg a tilalmat, de nem él a menedékjogi kiutasítás lehetőségével sem, mivel annak törvényi feltételei nem állnak fenn (a külföldi tehát idegenrendészeti kiutasítható, ha annak törvényi feltételei fennállnak);
- szerinte fennállnak a menedékjogi kiutasítás feltételei, mégsem dönt a kiutasításáról, mert már más hatóság (idegenrendészeti, szabálysértési hatóság vagy a bíróság) kiutasította a külföldit;

A TARTALOMBÓL:

- Genfi magyarok
- Külföldi gyerekek integrációja magyarországi iskolákban
- Továbbképzés Békéscsabán
- Jog-e a konzuli védelemhez való jog?

- nem állapítja meg a tilalmat, viszont él a menedékjogi kiutasítás lehetőségével, mert szerinte ugyanis fennállnak annak feltételei).

Ha lejár az útlevél

A nyári utazási kedv növekedésekor érdemes ellenőrizni az útlevélünk érvényességét (kivéve, ha olyan országba, például Horvátországba vagy Szlovéniába készülünk, ahol elfogadják a személyi azonosságot igazoló kártyát.)

Az új útlevél iránti kérelmet személyesen kell benyújtani a lakóhely szerinti okmányirodában, soron kívüli kérelem esetén a BM Központi Hivatalában (Budapest, XIII., Visszgrádi utca 110–112. Tel.: 443-5747, 443-5748; ügyfélfogadás: hétfőn 10.00–18.00; kedden, szerdán, csütörtökön 8.00–16.00; pénteken 8.00–13.00 óra között) vagy a megyei/fővárosi közigazgatási hivatalban. A legfeljebb ötnapos, soron kívüli ügyintézési kérelemben indokoljuk meg, miért nem megfelelő számunkra a harmincnapos eljárási határidő, és tegyük okmánybélyeget is a kérelemre. Ha a lejáró útlevélben érvényes vízum van, külön kell kérni, hogy az útlevelet az érvénytelenítés után adják vissza, míg a kiállító követségen az új útlevélbe való vízum átvezetését magunknak kell elintézni. Gon-

doljunk rá, hogy több ország csak olyan útlevélbe ad vízumot, amely a hazatérést követő hat hónapig még érvényes. Meghatalmazott csak akkor nyújthatja be az útlevél iránti kérelmet, ha a kérelmező megjelenését egészségi állapota ebben akadályozza, és erről orvosi igazolást csatol. Az útlevélkép lehet színes vagy fekete-fehér.

A tíz évig érvényes útlevél illetve hatezer forint, az öt évig érvényesé négyezer forint. Kiskorú kérelmezőnek mindegyik törvényes képviselője köteles a hatóság előtt nyilatkozni (közjegyzőnél, a gyámhatóság előtt vagy az útlevél benyújtásakor), hogy a gyermek utazásához hozzájárul. Érdemes tudni, hogy az útlevél állami tulajdon, így vigyáznunk kell rá, és elvesztését, megrongálódását, lopását haladéktalanul be kell jelenteni a rendőrségen.

Mely országokkal kötöttünk kétoldalú konzuli egyezményt?

Ország	Kihirdető jogszabály
Amerikai Egyesült Államok	1973. évi 22. tvr.
Belga Királyság	1978. évi 25. tvr.
Bolgár Népköztársaság	1972. évi 14. tvr.
Bolíviai Köztársaság	1987. évi 7. tvr.
Ciprusi Köztársaság	2000. évi V. tv.
Csehszlovák Szocialista Köztársaság	1974. évi 4. tvr.
Ecuadori Köztársaság	1983. évi 6. tvr.
Finn Köztársaság	1973. évi 2. tvr.
Francia Köztársaság	1967. évi 33. tvr.
Görög Köztársaság	1979. évi 14. tvr.
Iraki Köztársaság	1982. évi 40. tvr.
Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság	1964. évi 3. tvr. Kiegészítő jegyzőkönyv: 1981. évi 2. tvr.
Kambodzsai Népköztársaság	1981. évi 12. tvr.
Kazak Köztársaság	2000. évi VI. tv.
Kínai Népköztársaság	1986. évi 32. tvr.
Koreai Népi Demokratikus Köztársaság	1971. évi 5. tvr.
Kubai Köztársaság	1972. évi 22. tvr.
Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság	1984. évi 10. tvr.
Lengyel Népköztársaság	1974. évi 2. tvr.
Mongol Népköztársaság	1975. évi 1. tvr.
Nagy-Britannia és Észak-Írország	1971. évi 37. tvr.
Nicaraguai Köztársaság	1982. évi 42. tvr.
Olasz Köztársaság	1975. évi 10. tvr.
Osztrák Köztársaság	1977. évi 18. tvr.
Román Szocialista Köztársaság	1975. évi 2. tvr.
Spanyolország	1984. évi 14. tvr.
Szíriai Arab Köztársaság	1988. évi 14. tvr.
Szocialista Népi Líbiai Arab Jamahiriya	1982. évi 5. tvr.
Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége	1972. évi 6. tvr.
Tunéziai Köztársaság	1984. évi 28. tvr.
Ukrán Szovjet Köztársaság	2000. évi VIII. tv.
Vietnami Szocialista Köztársaság	1980. évi 8. tvr.

Genfi magyarok

A *Genfi Magyar Értesítő* legújabb száma a magyar közösség vallási, kulturális életéről ad számot. Ebben Cseh Zsigmond, a Genfi Magyar Egyesület elnöke szóvá teszi, hogy a Svájci Püspöki Konferencia nem biztosít magyar nyelvű lelkipásztort a magyar hívőknek, noha erre az igényt régóta elismeri. Miért?

Mert „svájci magyar az ő szemükben nem létezik. Ez az ára annak, hogy egy adott pillanatban politikai menekült státusunkat a sokkal nagyobb biztonságot jelentő állampolgárságra váltottuk át, mielőtt a magyar lelkipásztori feladatkör státusának kérdését mindenki számára kielégítően és végérvényesen rendeztük volna. Ami egykor kijárt a katolikus magyar politikai menekülteknek, az nem jogos a bepolgárosodott svájci magyaroknak. [...] A svájci állampolgárság felvételének ünnepélyes pillanatait bizonyára mindenki másképp élte meg. Ekkor már több mint 14 év telt el azóta, hogy fellobogózott vonatunk begördült velünk a sioni állomásra. Sokunk számára az eskütétel pillanatában vált igazán világossá, hogy átmenetinek remélt emigrációnk visszavonhatatlanul véglegessé vált. Ekkor döbrentünk rá arra is, hogy svájci állampolgárságú magyarokká váltunk. Szép, piros színű, fehér keresztes útlevelünkben nem szerepel születésünk helye vagy bármiféle utalás magyar eredetünkre. A szövetségi statisztikai évkönyvben a

»magyar származású külföldiek« rovatban nem szerepeltünk többé. Így szűnt meg formálisan magyar eredetünk hivatalos és jogi elismerése új hazánkban.»

Választott hazájuk mellett azonban a régi is okoz csalódást. Például a Magyarországon megjelenő, a külföldön működő magyar szervezetek felsorolásakor rendre megfelelnek róluk, akárcsak a Genfi Magyar Könyvtárról. A Határon túli Magyarok Hivatala támogatásával megjelent *Magyar Világháló* (2001) kiadványban méltatlanul kevés az információ, és az is pontatlan a svájci magyarokat illetően. Ez azonban nem szegi az egyesület kedvét: szerveznek hangversenyt, irodalmi estet, filmklubot, ifjúsági kirándulást, a Kárpát-medencében élő rászorulóknak adománygyűjtést a jövőben is. Lapjuk olvasható a világhálón (www.ahg.ch).

Határon túli magyar hallgatók

A Márton Áron Szakkollégium adatai szerint a magyarországi felsőoktatásban idén

- 3500 erdélyi, 2000 vajdasági, 1000 felvidéki, 300 kárpátaljai, 100 horvátországi és szlovéniai hallgató tanul;
- részképzésben 400 fő vesz részt;
- közülük 1400 fiatal kap állami ösztöndíjat (az érintettek ötöde);
- bizonyos szakokat nem támogatnak, mert az itt megszerezhető képzés otthon nem hasznosítható (például ilyen a jogi, államigazgatási végzettség);
- az ösztöndíj 13 ezer Ft/hó, amely kiegészül a 7000 Ft/hó hallgatói normatívával, 3000 Ft/hó hazatérési támogatással, ám ez utóbbit csak akkor kapják kézhez, ha a képzés végeztével visszatérnek szülőföldjükre.

Külföldi gyerekek integrációja magyarországi iskolákban

A Menedék Egyesület a munkája során gyakran szembesült a menekült gyerekek iskolai nehézségeivel. A gyerekek többsége úgy kerül iskolába, hogy magyarul nem tud, vagy ha igen, akkor nagyon keveset. Ez számukra is új keletű problémát jelent, ugyanakkor a tanárokat is újabb feladatok elé állítja. Egy 2000 februárjában befejezett projekt keretében arra kerestük a választ, hogyan segítse, hogyan tegye könnyebbé a pedagógus a gyerekek beilleszkedését.

Az előkészítés során munkatársaink ellátogattak olyan iskolákba, amelyekben az utóbbi három évben érezhetően megnövekedett a külföldi gyerekek száma. Mivel a létszám-emelkedést a közoktatási törvény végrehajtását segítő kormányrendelet módosítása is befolyásolta, elsősorban a befogadóállomások környékén lévő iskolákat kerestük fel. Az említett módosítás értelmében a befogadott státusú gyerekek is tankötelessé váltak, növelve ezzel tartózkodási helyükön az iskolai tanulók számát. Munkatársaink azonban felvették a kapcsolatot olyan budapesti iskolákkal is, ahová több kínai gyerek jár.

A felkeresett iskolákban közös, hogy többnyire olyan idegen nyelvű gyerekekkel is foglalkoznak, akik egyáltalán nem, vagy csak részlegesen beszélnek, értik a magyar nyelvet. A közös nyelv hiánya miatt a tanár-diák kommunikáció nehézségekbe ütközött, új problémát jelentve mind a pedagógusnak, mind a diáknak.

Az iskolákban a tanárokkal és igazgatókkal folytatott beszélgetések során épp erre a helyzetre próbáltunk rávilágítani, közben azt tudakolva, milyen eszközök, módszerekkel oldják vagy próbálják megoldani ezt a gondot a pedagógusok. Kiderült, hogy az érintett iskolák majdnem mind-

egyike kidolgozott valamilyen egyéni vagy csoportos nyelvi felzárkóztató programot a magyarul nem tudó gyerekek számára. Ám az is bebizonyosodott, hogy iskolán belül a problémát kétféleképpen szemlélik. Az igazgatókat inkább a tankötelesség jogi háttere érdekelte, és az, hogy a különböző tartózkodási engedéllyel rendelkező gyerekeket milyen, az iskoláztatással összefüggő jogok illetik meg. Ezzel szemben a tanárok inkább módszertani kérdésekről, felzárkóztató programokról, a témához kapcsolódó szakirodalom elérhetőségéről gondolkodtak.

A beszélgetések másik formája a 2001 februárjában szervezett közös eszmecsere volt a külföldi gyerekek magyarországi integrációjáról. Meghívót erre azon iskolák pedagógusai, igazgatói kaptak, akik leginkább érintettek voltak, de azokat az iskolákat is megpróbáltuk bevonni, amelyek jelenleg is működhetnek felzárkóztató programot. A projekt többi részét e kötetlen eszmecsere felvetődött kérdések és válaszok alapján építettük fel. Körvonalazódott, hogy mind a tanárok, mind a gyerekek és szüleik fontos szerepet játszanak az iskolarendszerbe való minél sikeresebb beilleszkedésben. Nem elég a tanár oldaláról megközelíteni a kérdést, meg kell vizsgálni a család életvitelét,

azokat a körülményeket, amelyek befolyásolhatják a gyerekek iskolai hozzáállását, beilleszkedési esélyeit.

Idén februárban a gyerekeknek szerveztünk közös beszélgetést, velük is megvitatta mindazokat a kérdéseket, amelyeket a tanároknak is feltettünk. Ezt követően a szülőket is bevontuk – esettanulmányok révén – a projektbe, a téma újabb szempontú megközelítésére.

A három szereplőcsoport képviselői egy-egy kérdés más-más szempontjaira hívták fel a figyelmet.

A projekt része egy tanári munkát segítő kézikönyv összeállítása. Ebben helyet kapnának olyan információk (például esettanulmányok, interjúk szövege, pedagógusoknak a közeli jövőben szervezendő szeminárium anyaga), amelyek jól használhatók a külföldi gyerekek oktatásával és beilleszkedésével szembesülő iskolákban.

A tervezett szemináriumra 2002. május 23-án kerül sor, amely módot ad az érintett budapesti iskolák pedagógusaival való találkozásra. Délelőtt az iskolák bemutatkoznak, és lehetőség nyílik a tapasztalatcserére. Délutánra pedig két tematikus blokkot tervezünk: egy jogi és egy módszertani, tájékoztató jellegű előadást, meghívott szakemberek közreműködésével.

Ezúton szeretnénk külön köszönetet mondani a projekt tá-

mogatóinak, a Know How Fund szervezetnek, a Matra-Kap programnak, valamint az Egyesült Államok Nagykövetségének. Az általuk nyújtott anyagi segítség nélkül projektünk nem valósulhatna meg. A köszönet persze elsősorban a főszereplőket illeti, azokat a nyitott pedagógusokat, akik készek voltak a velünk való együttműködésre.

Várjuk minden érdeklődő és érintett pedagógus, oktatási vezető és szülő érdeklődését, észrevételeit, javaslatait és tapasztalatait.

MEDGYESI ANNA,

(e-mail: ani@menedek.hu)

BARCSY MÓNKA,

(e-mail: moni@menedek.hu)

Címünk: Menedék Egyesület,
1074 Budapest, Rákóczi út
80., II. em. 2/a.
Tel.: 322-1502, 344-6224;
fax: 479-0272

Hamis okmányok

A Ferihegyi repülőtéren csak azért bukott le két férfi, mert ugyan túljutottak az útlevél-ellenőrzésen kifelé menet, mégis nagyon idegesen viselkedtek. A

határőröknek ez feltűnt, és az ismételt ellenőrzéskor kiderült, hogy nem értik a japán tolmácsot, sőt nem is diákok, noha a kép alapján annak tűntek. A japán útlevelet Bécsben vették, és bár nagyon jó minőségű, lapcsérés okmány volt, tulajdonosai a közösségi szálláson kötöttek ki. Nem sokáig maradtak ott, mert megszöktek, így éppen körözik őket. Különleges ismertetőjege a két férfinak, hogy kissé őszül a hajuk és kínaiak. (*Zsaru*, 2002. április 24.)

Unió felkészülés

A közösségi joganyag átvételére az idén és jövőre 888 milliárd forintot kell fordítani.

A Nemzeti Program részletes tervéből tájékozódva kiderül, hogy a kiadások 52 százalékát a központi költségvetés, 22 százalékát támogatásként az EU, míg a többit az önkormányzatok, a szakmai és a társadalmi szervezetek fedezik. Ebből az összegből kell gondoskodni az intézményfejlesztésről: a központi közigazgatásban 7290 fő felvéte-

léről. A legtöbb új munkatársra az unió bel- és igazságügyi együttműködési területén lesz szükség, mintegy 4000 fő kell a határőrizet megerősítésére. Sok új embert igényel a foglalkoztatási és a szociálpolitika (vagy 650 új dolgozót, hogy emelhessek például az ANT SZ létszámát). (*Világgazdaság*, 2002. április 16.)

Külföldi munkavállalók és szerencsét próbálók

A Csongrádi Megyei Orvosi Kamara elnöke szerint (*Magyar Hírlap*, 2002. április 5.) a magyar orvostársadalom zöme nem bízik abban, hogy belátható időn belül fizetésük felzárkózik az uniós kollégák keresetéhez. Ezért sokan egyedüli megoldásként a külföldi munkavállalást tartják megoldásnak. A megyében a legnépszerűbbek a skandináv országokba szóló felhívások. A nagyszámú kezdőn kívül a professzorok közül is többen jelentkeztek, sőt a főorvosi kar néhány tagja is elmenne néhány évre külföldre dolgozni. Törvényes külföldi munkavállalás csak a kamara jóváhagyásával lehetséges, ezért tudja a szakmai szervezet figyelemmel kísérni az orvosok munkavállalási igényeit. Ugyanakkor a helyzetet súlyosbítja, hogy a megyében egyre nagyobb gondot okoz a nővérhiány. Emiatt hirdettek állásokat Erdélyben és a Vajdaságban különböző újságokban. Sajnos csak öten kérték végzettségük honosítását, pedig nővérzállást, utazási kedvezményt is ígértek. Csak a szegedi városi kórházban harminc magasán képzett nővér állása betöltetlen. Talán rossz helyen hirdettek, mert Dunaszerdahelyen sorra végzik el a nővérképzőt a szlovák és magyar lányok, de állást alig találni. Így megindult Győrbe a frissen végzetek átáramlása. A szlovák kórházakban 20-40 ezer koronás csúszópénzt fizetnek, csak hogy munkához jussanak a pályakezdők (*Népszabadság*, 2002. április 24.), míg a győri kórházban nagy a nővérhiány, sőt a győri egészségügyi szakközépiskolában egyáltalán nincs jelentkező az új évfolyamokra, mert az

érettségi utáni hároméves képzés csak szakmát ad, de diplomát nem. Ezért örülnek a szlovákiai lányoknak és asszonyoknak, akik a munkaügyi központtól egy évre kapnak munkavállalási engedélyt a szlovák-magyar munkavállalási egyezmény keretében. Mivel általában elégedettek a kint végzett fiatalokkal, meghosszabbítják az engedélyt. Most tíz csalátlóki magyar lány dolgozik a győri kórházban, és már harminc érdeklődőt vettek nyilvántartásba.

Márciusban jött Dunaszerdahelyről Antónia, aki két éve érettségizett az egészségügyi szakközépiskolában. Egy pozsonyi kórház tüdősebészetén csak szerződéses munkája volt, és annak lejártával indult Győrbe. A városi garzonházban havi hatezer forintért kap szobát.

Veronika egy éve végzett, és azóta munkanélküli segélyen élt. Gyerekkori vágya volt, hogy Győrben éljen, mert mindig ide jártak át vásárolni, szórakozni, barátkozni. „Próbátétel, hogy egy másik országban önállóan kell megállnom a helyemet. Az a szerencsém, hogy segítőkészek az emberek, nem idegenként fogadtak” – mondja.

Egy törökbálinti nyugdíjas asszony 1996 óta nehezen tud megélni. Noha könyvesbolti vezetőként ment nyugdíjba, a nyugdíja 39 ezer forint (*Népszabadság*, 2002. március 11.). Az asszony egészséges, a gyerekei felnőttek. Ő sokféle véletlen folytán New Yorkba jár takarítani. Az egyik albérlője adta a tippet, aki amerikai magyarként először a

repülőtéren várta. Adták a kinti magyarok a szorgalmas, okos, talpraesett asszonyt kézzel: takarítás, betegápolás, gyerekfelügyelet mindig akadt. Beletanult a dologba, lakást bérelt a kinti féléves tartózkodási alkalmakra. „Most két évre megyek!” Szeretne közben kicsit világot látni, és talán az unokáinak némi ajándékot hazahozni, közben pedig az itthoni lakás kiadásából és a kamatozó nyugdíjból pénzt gyűjteni. Ki tudja, elterjed-e a hazai nyugdíjasok és a diaszpóra kölcsönös hasznára való megoldás?

A Foglalkoztatási Hivatal adatai szerint január 1. és április 15. között 11 981 munkavállalási engedélyt adtak ki. Ebből csak 21 esetben hivatkoztak a státustörvény szerinti kedvezményre. Figyelemmel a kormány által meghatározott 81 ezer fős kvótára, ebben az évben még – a lejáró engedélyeken felül – további 39 678 munkavállalási engedélyt lehet kiadni (*Világ gazdaság*, 2002. április 16.).

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság magyarországi támogatásairól

A szervezet idén is jelentős mértékű és a fejlesztési irányokat, valamint a támogatás szempontjából kiemelő, fontos kérdéseket jelző projektjeit az alábbiakban foglaljuk össze.

Támogatott szervezet és cél	A támogatás aránya, 2001	A támogatás aránya, 2002	Támogatott szervezet és cél	A támogatás aránya, 2001	A támogatás aránya, 2002
<i>BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivata</i> Menekültek foglalkoztatása a befogadóállomásokon Beiskolázási támogatás, iskolai étkeztetés a menekült gyerekeknek Származási ország szerinti adatbázis bővítése Menekültügyi eljárást folytató ügyintézőket segítő ideiglenes ügyviteli alkalmazottak bére	121%	14%	<i>Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet)</i> Internetszobák menekülteknek befogadóállomásokon Közösségfejlesztő programok	7%	10%
			<i>Autonómia Alapítvány</i> Menekülteket foglalkoztató munkáltatók támogatása Menekültekből kisvállalkozók támogatása Menekült közösségek erősítése	3%	6%
<i>Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület</i> Pszichoszociális tanácsadás traumatizált menekülteknek Szociális tanácsadás menekülteknek Menekültügyi eljárásban közreműködő tolmácsok képzése Munkaerő-piaci orientáló tréning menekülteknek <i>Ottalomkeresők</i> c. lap támogatása	22%	25%	<i>Fővárosi Bíróság</i> Bírák nyelvi képzése Származási ország szerinti adatbázis felállítása, karbantartása	1,5%	1%
			<i>Magyar Helsinki Bizottság</i> Ingyenes jogi tanácsadás és képviselet menedékjogi kérelmezőknek és menekülteknek Jogklinika program Ügyvédek jogi képzése Regionális jogklinika program irányítása	27%	32%
			<i>ENSZ Menekültügyi Főbiztosság</i> Képzés, kapacitásfejlesztés (BAH, határőrség, partnerszervezetek) Sajtókapcsolatok, rendezvények Egyéb oktatás, közösségfejlesztési programok	8,5%	12%
			Teljes összeg (Ft)	189 093 117	221 904 326

A hónap idézete

„A magyarországi németeknek 1946 januárjában a Budapest környéki falvak német lakóinak kitelepítésével elkezdődött elűzése azt eredményezte, hogy a nyugati német zónába 130-150 ezer ember került ki, a második hullámban pedig 50 ezer, a keletnémet zónába. Összesen tehát 180-200 ezer németet telepítettek ki Magyarországról. A malenkij robotra a Szovjetunióba elhurcoltak 60 ezer németet. Az elmenekültekkel együtt 220-250 ezer lehet a Németországba kerültek száma. A háborús veszteségeket is figyelembe véve Magyarországon körülbelül 200 ezer német maradhatott. Az 1949-es népszámlálás alkalmával azon-

ban mindössze 23 ezren vallották magukat németnek. Joggal írta Bibó István, hogy egy olyan országban, ahol a népszámlálási adatokat az elűzés, a szülőföldtől való megfosztás alapjának tekintik egy kormánynak, száz évig nem lehet azt remélni, hogy objektív adatokhoz jutnak.”

A magyarországi németek kitelepítéséről és ehhez az 1940-es népszámlálási adatokat felhasználó politikáról beszélt a *Népszabadság* újságírójának Szarka László, az MTA Kisebbségkutató Intézetének igazgatója (*Népszabadság*, 2002. április 27.).

Könyvbemutató

Az MTA Kisebbségkutató Intézet Nemzetközi Migrációs és Menekültügyi Kutatóközpontja április 24-én mutatta be új kötetét *Roma migráció* címmel. A tanulmánykötetet dr. Kaltenbach Jenő, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa, valamint a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) képviselőjében Hárs Vera mutatta be. Az ombudsman rámutatott, hogy a kiadványban szereplő sajtóelemzések, valamint a roma ügyekről folytatott parlamenti viták jegyzőkönyvei jól jelzik, hogy a közvélemény-formálók és politikusok tudása milyen szerény és felszínes, rosszabb esetben pedig kifejezetten elítélletesek megszólalásaikban. Az elmúlt bő évtizedben sem javult a helyzet, így érthető, ha az antidiszkriminációs, illetőleg az egyenlő bánásmódot szabályozó törvénytervezetek sorra elvetéltek az országgyűlési bizottságokban, az egyéni indítványok szintjén. Noha az Európai Unió tagállamaiból jó példákat is átvehetnek erre nem futotta az elmúlt években, hiába bírált minket az EU bizottsága. A faji alapú diszkrimináció elleni irányelv és akcióprogram nemzeti jogba átültetése elől azonban a tagságra kényszerülve nem térhetünk ki. Már csak azért sem, mert a kötet alapjául szolgáló IOM kutatást az EU kezdeményezte és támogatta. Az IOM hasonló célú, a romák EU-ba vándorlásának okait, módját feltáró kutatást végzett Szlovákiában, Csehországban és Romániában is, most pedig Bulgáriában kezdték meg a vizsgálatot. Bár Magyarországról első-

sorban Kanada a célország, a zámolyi romák franciaországi menedékjogi kérelme jelzi, hogy a mozgás iránya többféle hasonlóságot mutat.

A kötetet szerkesztő Kovács András röviden ismertette a kutatás buktatóit, éppen a téma érzékenysége, átpolitikáltsága miatt. Így például az Országgyűlésben elhangzott, a roma migrációval kapcsolatosan tett felszólalások elemzéséről lemondtak, és helyette ezek kommentár nélküli szövegét tették közzé, mert így az olvasók maguk vonhatják le a következtetéseket. Vajda Péter, Prónai Csaba, Hajnal László Endre, Miklós Gábor, Kállai Ernő, Hell István, Bognár Katalin és Kovács András írásai a magyarországi romák migrációjával, annak társadalmi és sajtóviszhangjával foglalkoznak. Esettanulmányokat is olvashatunk, amelyekből képet kapunk a Kanadába kivándorlókról, a cigányzenészekről, a Romániából Magyarországra érkező koldus, kereskedő és munkás cigányokról, valamint a zámolyi romák strasbourg-i útjáról.

A könyv végén lévő forrásokból egyetlen bekezdést idézünk az ombudsmantól, aki az Országgyűlésben ezzel zárta előadói válaszát 2001. május 30-án: „...nemcsak a zámolyi kivándorlásról van szó, hanem az évek óta folyó, Kanadába történő kivándorlásról, és arról a sajnálatos tényről, hogy a Kanadába irányuló menedékesek számát tekintve Magyarország – Pakisztán és Srí Lanka után – a harmadik helyen szerepel. Azt gondolom, hogy ez a képviselő urat is el kell gondolkodtassa. Egyébként akire gon-

doltam, az a nemzetközi közvélemény. A mondatomban az van, hogy önmagában az a tény, hogy a jelenség létezik, elgondolkodtató. Őszintén szólva, nem egészen értem, hogy ezzel a megállapítással mi a baj. Nem elgondolkodtató? Nem létezik ez a jelenség? Nem igaz, hogy a Kanadába kivándorlók 20 százaléka megkapja menedékjogot? A nemzetközi közvélemény megítélését ez nem befolyásolja? Nem értem...”

Jogi tréning

A Magyar Helsinki Bizottság menedékjogi és idegenrendészeti jogvédelmi programjának legutóbbi tréningjére április 26–27-én került sor. A rendezvényen a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal munkatársai, valamint a Fővárosi Bírósági bírái áttekintették az idegenrendészeti és a kiutasítást előkészítő őrizet szabályainak gyakorlati alkalmazását. A napirenden szerepelt a fellebbezésre, a menedékjogi kiutasításra, a rövidített eljárásra, valamint a befogadottakra vonatkozó átmeneti rendelkezéseknek az értelmezése, működése a menekültügyi eljárásban.

A programban részt vevő ügyvédek például elpanaszolták, hogy igen nehéz, ugyanakkor országosan nem egységes a bejutás a különböző közösségi szállásokra, őrizetben lévőkhöz, menedéket kérőkhöz. Mivel fogva tartásról, ugyanakkor a menedékjogi eljárás lefolytatásához szükséges jogi tanácsadás, jogvédelem ellátásáról van szó, a kapcsolatfelvétel és a kapcsolat tartása bizony egységes jogértelmezést és gyakorlatot kívánna meg.

Egyes helyeken az ügyvédek látogatóknak minősítik, másutt az ügyvédek meghatalmazást is láttamozza a fogva tartó hatóság képviselője, illetőleg csak konkrét személyi adatok birtokában lehet bejutni az intézményekbe. Szintén gondot okoz, hogy az eljárási iratokhoz a jogi képviselő az Ae. és az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény értelmében oldalanként százforintos illeték(bélyeg) fejében juthat hozzá, ha egyáltalán e szabályt az adott szerv ismeri és alkalmazza. Mindezt indokolt a teljes (közgazgatási és bírósági) menedékjogi eljárásra költségmentességet kérelmezni, amelyről részletesen állást kell foglalnia az eljáró hatóságoknak.

Új képviselő

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága új budapesti képviselője, Françoise Lauritzen találkozott a Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület vezetőivel április 12-én. A megbeszélésen a képviselő asszony tájékozódott a magyarországi integrációs, szociális programokról, a hazai szabályozásról és a hazai intézményrendszer működéséről, valamint a civil szervezetek szerepéről. Tervei szerint májusban végigjárja az ország valamennyi, menedékjogi kérelmezővel, menekülttel foglalkozó hazai intézményét, szállását, befogadóállomását, hatóságokat, hogy mandátumának megfelelően elláthassa feladatát. A korábban Délkelet-Ázsiában, legutóbb pedig Türkmenisztánban szolgáló francia diplomata például felvetette, hogy miért nem használja ki Magyarország az Európa Tanács Szociális Alapjának tagságából eredő lehetőségeit a menekültek beilleszkedésének támogatására irányuló programok beindítása, finanszírozása terén.

Továbbképzés Békéscsabán

A Civic Education Project (CEP) magyarországi alapítványa és az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága közösen álmodott meg egy olyan projektet, amely menekült gyerekekkel foglalkozó pedagógusoknak nyújt segítséget. Mivel régóta foglalkozom pedagógusképzéssel, továbbképzéssel, a Magyarországon előforduló másság problémáival, az alapítvány felkért, hogy programkoordinátorként működjek közre a projekt megvalósításában.

A szakmai továbbképzésre első alkalommal 2001. december 12–13-án Zebegényben került sor. A különböző településekről (Békéscsaba, Bicske, Budapest, Debrecen, Iharosberény, Inke, Kalocsa, Vése) érkező tanárok munkacsoportokat alkotva gyűjtötték össze problémáikat, majd fogalmazták meg javaslatukat.

A következő helyszín 2002. március 21–22-én Békéscsaba volt. Itt sikerült felkelteni – a pedagógiai intézményeken kívül – a menekült gyerekekkel valamilyen kapcsolatban álló más intézmények érdeklődését is. Így került fel az „Iskola és integráció: párbeszéd a menekült gyerekek oktatásáról” című fórum gondolata, amely a módszertani továbbképzés fontos részévé vált.

Az érdeklődést bizonyítja, hogy a továbbképzésen az ország különböző pontjairól negyven fő vett részt. Hat intézmény vállalt aktív szerepet, és a résztvevőknek néha választaniuk kellett, hogy melyik intézményt keresik fel. Örömmel tapasztaltam, hogy a fogadó intézmények mennyire felkészülten várták a vendégeket. Azt is érdemes megemlíteni, hogy a résztvevők az intézmények látogatásakor nemcsak megismerték a különböző módszertani ajánlásokat, hanem tapasztalataikat, véleményüket szívesen megosztották a többiekkel; igazi szakmai beszélgetések, viták alakultak ki.

A program keretében

- Ujj Éva, a „Diáktanya” nevű civil szervezet vezetője mutatta be intézményét. A menekülttáborból érkező gyerekek számára a szabadidő hasznos eltöltését elősegítő foglalkozásokat tartanak, valamint a helybeli gyerekek bevonásával különböző sportrendezvényeket, kiállításokat, nyári táborokat szerveznek. A Madách utcai Általános Iskolában, miután Gellén Katalin igazgatónő röviden bemutatta az iskolát, a látogatók egyik csoportja egy olyan osztályfőnöki órán vehetett részt, amelyen a diákok különböző nemzetek ételeivel ismerkedhettek meg. A másik csoport egy drámapedagógiai órát látogatott meg. Ott a gyerekek zenei kíséret mellett megtapasztalhatták, hogyan tudnak egymásra figyelni, egymásban bízni, egymással nem verbálisan kommunikálni.
- A fórumon, amelynek színhelye a Polgármesteri Hivatal díszterme volt, mintegy

hatvan fő jelent meg. Képviseltette itt magát többek között a Polgármesteri Hivatal; a rendezvényt Pap János polgármester nyitotta meg. Részt vett Paluska Pál (a civil kapcsolatok referense), Tuskáné Papp Erzsébet (a közművelődési osztály vezetője), Székely Béla (a Menekülteket Befogadó Állomás igazgatója), Tiszó Irén (a Családsegítő Szolgálat helyettes vezetője), Demeter Júlia (a Menekült Gyermekek és Ifjúsági Otthon vezetője). Meghívott vendégként jelen volt Garamvölgyi Ágnes, (BM BÁH Menekültügyi Igazgatósága), Barcsi Mónika (Menedék Egyesület), Galambos Rita (a CEP programigazgatója), valamint Szobolits Andrea (az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság sajtó- és rendezvényfelelőse). A néhány perces problémafelvető előadások után sokan kértek szót, és ismertették gondolataikat. A további személyes kapcsolattartás elősegítése érdekében a jelenlévők megkapták a fórumon résztvevők nevét és címét. A rendezvényről a helyi lap és tv is tudósított.

- A Menekülteket Befogadó Állomáson az igazgató és helyettese, Hóhn Ildikó tájékoztatta a résztvevőket az intézmény életéről, benne a menekült gyermekek oktatásáról. A kommunikációs nehézségek megoldásáról két pedagógus, Kovács Mártonné és Havasi Katalin számolt be. A beszámolót éjszakába nyúló kötetlen beszélgetés követte.
- A Kézműves Szakiskolában Kölcsey Balázné igazgató tekintette át a szakiskola munkáját, majd dr. Szabó Anna, az iskola pszichológusa olyan konkrét módszereket ismertetett, amelyeket a diákokkal való foglalkozáskor alkalmaz.
- A Hajnal utcai óvodában tanúi lehettünk annak, milyen lelkesedéssel, odaadással foglalkozik az összes dolgozó a többségükben menekült és cigány származású gyerekekkel. Miután Kovácsné Mikoly Anna

óvodavezető bemutatta az óvodát, a munkatársaké és a gyerekéké volt a főszerep.

- A Szent László Általános Iskoláról Galló Katalin igazgatónő beszélt, majd kifejtette, miért tartotta fontosnak, hogy a Hajnal utcai óvodával társuljon. Ezután Kocsis Lászlóné fejlesztő pedagógus órája következett, ahol a résztvevők módszertani ötleteket leshettek el.
- A programot egy rövid, általam vezetett, gyakorlatorientált tréninggel zártuk, amelynek témája a tanulás módszertana és az önismeret volt.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik segítettek a kétnapos program megvalósításában. A visszajelzések igazolják, hogy van igény ilyesmire, mert a pedagógusoknak egyre nagyobb gondot jelent a „más”, a megszokottól eltérő viselkedésű, gondolkodású, családi háttérű diákokkal foglalkozás. A pedagógusokat fel kell készíteni, segíteni kell őket abban, hogy ezeknek az új követelményeknek eleget tudjanak tenni. A CEP – az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága támogatásával – már szervezi a folytatást: pályázatot írt ki referenciakönyvtár kialakítására, közösségi projektek létrehozására, kommunikációt fejlesztő tréningek megtartására. A civil lakosság látókörének szélesítése érdekében pedig filmklubok indultak a multikulturális program keretén belül, a Dem-Net támogatásával.

DR. ACZÉL KATALIN
(e-mail: aczel.katalin@posta.net)

Hungarian Language School

A külföldieket magyarul tanító nyelviskola – a Menedék Egyesülettel együttműködve –
 ingyenes nyelvoktatást biztosít 500-500 tanórányi keretben a leginkább rászoruló külföldieknek. Igen kevés példa akad arra, hogy egy professzionális oktatási intézmény társadalmi célú felajánlást tesz, és ingyenesen vagy valamilyen támogatás megléte esetén kedvezményesen vállal nyelvoktatást a mai piaci világban!

Ázsia Klub

A klub április 18-án tartott kötetlen ismerkedési estet mindazoknak az egyetemistáknak, művészeknek, újságíróknak és más bohémeknek, akiket Afganisztán és Hawaii izgalmas világa érdekel.

A Közép-Európa Egyetem adott helyet a rendezvénynek, amelyen kiemelt vendég volt Hsü Zitón színész és a Tilos Rádió kínai programjának mentora.

A földi jókat a Changan Étterem biztosította.

A további programokról érdeklődjön a szervezőnél, Nyíri Pálnál (nyirip@mail.mata.hu)

Olvasnivaló

A *Belügyi Szemle* legújabb száma (2002/2-3.) a fogva tartás jogi és szociális körülményeivel foglalkozik, megszólaltatva a bírót, az ügyészt, a rendőrt, a jogvédőt és a kutatót.

Vókó György (Legfőbb Ügyészség) például rámutat, hogy ellentmondás van a büntető törvénykönyv és a büntetés-végrehajtásról szóló törvényerejű rendelet szabályai között a külföldiek kiutasítását illetően. A kiutasított ugyanis a feltételes szabadságból nem zárható ki, ám a büntetés-végrehajtásról szóló törvényerejű rendelet szerint mellékbüntetésének kitöltésekor kell a kiutasítást végrehajtani. A gyakorlat ezt úgy oldotta meg, hogy már a feltételes szabadságát is külföldön tölti az elítélt. Vajon a külföldiek számára miként alkalmazandó az eltávozás, a kimaradás, a jutalomként adott rövid idejű eltávozás? A kiutasított számára nem tiltja ezek alkalmazását a törvény, csak éppen kérdéses, hogy mennyiben van ez összhangban

a kiutasítás céljával. Egyfelől, ha „tartózkodása az országban nem kívánatos”, és kiutasították, a rendelet szerinti jutalmak, enyhébb szabályok alkalmazása ezzel ellentétes lenne. Másfelől viszont nem lehet a külföldieket diszkriminálni.

Pacsek József (Legfőbb Ügyészség) leírja, hogy 2001 júniusában lépett életbe az ügyészségről szóló törvény módosítása, amely teljeskörűen újraszabályozza az ügyészség büntetés-végrehajtási felügyeleti tevékenységét. 1995 óta az intézmény – az Európa Tanácsnak a kínzás és az embertelen bánásmód megelőzésére létrehozott bizottsága (CPT) 1994. évi magyarországi látogatását követően megfogalmazott ajánlására – ellátja az illegális külföldiek közösségi szálláshelyen elhelyezésének törvényességi felügyeletét. Ezt a feladatot korábban az ügyészek az 1/1990. Legfőbb Ügyészi (LÜ) utasításnak megfelelően végezték, amelyet a 6/1995. (ÜK. 5.) LÜ utasítás módosított. Hiányzott azonban e törvényességi felügyeleti munka ellátásának törvényi alapja, amelyet a 2001. évi XXXI. törvény végre megteremtett. Az új idegenrendészeti törvénnyel összhangban megszűnt a rendőrségi fogdában végrehajtott idegenrendészeti őrizet, így egyúttal a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet időközi módosítása szerint 2002-től a fogdászabályzat idegenrendészeti őrizettel kapcsolatos szabályai is a hatályukat veszítették. A büntetés-végrehajtásról szóló törvényerejű rendeletet is módosító törvény vajon új jogintézményt vezetett be?

Kövér Ágnes (az OKRI kutatója) áttekinti a szabadságkorlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos strasbourgi ítélezési gyakorlatot. Ebből megtudhatjuk, hogy az Európai Emberi Jogi Bíróság szerint a repülőtéren tranzitban a menedékkérelt kérők fogva tartására az emberi jogi egyezmény 5. cikkét kell alkalmazni (S. versus Ausztria ügy). A cikk elemzi az egyezmény 5-6. cikkéből folyó szabályozási és eljárási követelményeket, és bár megállapítja, hogy a hazai szabályozás egészében összhangban áll ezekkel, elsősorban a hazai jogi kultúra hiányosságai miatt nem kerültek ügyek a strasbourgi fórum elé, nem pedig a hézagmentes szabályozás miatt.

F. Tóth Gábor (Külügyminisztérium) röviden ismerteti a konzuli védelem új szabályait, különösen a külföldön szabadságelvonás alá kerülő magyar állampolgárok érdekében teendő lépéseket.

Civilek

A köztársasági elnök április 9-én fogadta a magyarországi civil szervezetek egy csoportjának képviselőit. Az Európa Ház képviselőiben részt vevő Barabás Miklós tájékoztatást adott arról, hogy a hazai civil szervezetek szervezett módon kapcsolódnak be az Európai Unió jövőjéről vitázó Konvent munkájába. Ezt elősegítendő még áprilisban megalkakul a „Civil Fórum az Európai Integrációért” hálózat. A közeljövőben megkezdí munkáját Brüsszelben a magyarországi civil szervezetek irodája. Szó esett arról is, hogy egy tanulmány formájában érdemes lenne megvizsgálni a magyarországi civilekre vonatkozó joganyagot, és összevetni azt az uniós politikákkal és közösségi szabályozással, annak gyakorlatával.

A *Civil Hírlevél* legutóbbi számából (2002. április 11.) azt is megtudhattuk, hogy a Konvent második, brüsszeli ülésén (március 21-22.) milyen fontos kérdések szerepeltek napirenden a civil szervezetek számára. Például, hogy kialakulóban van az az általános felfogás, mely szerint a Konvent különös

hangsúlyt fektet a belbiztonság, a külpolitika és a globalizáció kérdéseire, ez pedig a nemzetközi migrációra vonatkozó ügyeket is alaposan érinti. Ha bővebb vagy rendszeres tájékoztatást akar a civilek világáról, iratkozzon fel a címlistára (info@eucivil.hu), vagy keresse a hírlevelet a www.eucivil.hu címen.

Arról, hogy potenciálisan hány szervezet kapcsolódhat be az efféle hírcserébe vagy éppen a brüsszeli lobbiroda tevékenységébe, rövidesen mindenki értesülhet. Létrejön ugyanis az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalában a civil szervezetek nyilván tartása.

Íme néhány fontosabb szám a KSH adatai alapján, anélkül persze, hogy tudnánk: valójában hány civil szervezet működik, milyen szerepet töltenek be, s hány embert tömörítenek.

	Budapesten	Megyeszékhelyen	Egyéb városban	Községekben	Összesen
Alapítvány	6079	4533	4787	3254	18 653
Közalapítvány	94	145	251	611	1 101
Egyesület	5 180	4 770	5 713	7 462	23 125
Közttestület	65	115	81	235	496
Munkavállalói érdekképviselő	493	457	348	143	1 441
Szakmai érdekképviselő	859	488	553	648	2 548
Közhasznú társaság	188	209	182	173	752
Intézmény	18	24	10	3	55
Összesen	12 976	10 741	11 925	12 529	48 171

Jog-e a konzuli védelemhez való jog?

Az Alkotmány 69. §-a, amelyet az 1989. évi XXXI. törvény iktatott be, a következőképpen rendelkezik:

- „(1) A Magyar Köztársaságban senkit nem lehet magyar állampolgárságától önkényesen megfosztani, vagy magyar állampolgárt a Magyar Köztársaság területéről kiutasítani.
 (2) Magyar állampolgár külföldről bármikor hazatérhet.
 (3) Minden magyar állampolgár jogosult arra, hogy törvényes külföldi tartózkodásának ideje alatt a Magyar Köztársaság védelmét élvezze.”

A konzuli védelemről szóló 2001. évi XLVI. törvényről, annak megszületéséről és a jogrendszerben elfoglalt helyéről értekeznek Tóth Judit az *Acta Juridica* készülő számában. Arra a következtetésre jut, hogy elsősorban az állam szuverenitásának megnyilvánulásáról van szó, és alanyi jogként megfogalmazott jogról aligha beszélhetünk, részben az Alkotmány pontatlan megfogalmazása, részben a most született törvény rendelkezései nyomán. A kis részlet az intézmény kialakulásáról szól.

„Eltérőleg a követektől, a konzulok rendszerint a küldő államnak nem politikai érdekeit képviselik, hanem elsősorban az államok gazdasági és kereskedelmi érdekeinek a képviselőjét látják el. Noha velük kapcsolatosan is igaz a viszonyosság elve a küldő és a fogadó állam között, ennek megsértésére akadt példa a magyar jogtörténetben. (A trianoni békeszerződés 214. cikke szerint a szövetséges és társult hatalmak a magyarországi városokba és kikötőkbe konzulokat nevezhettek ki, akiket kötelesek voltunk elismerni és az általános szabályok szerint működésüket lehetővé tenni.)

A kereskedelmi telepekből fejlődtek ki a konzulátusok, amelyek élén álló konzulok a XVI. századig kereskedelmi társaságok képviselői voltak. A konzulok védelmét vették igénybe a küldő állam polgárai, ha rajtuk sérelem esett, és hagyományosan anyakönyvezési, közjegyzői teendőket láttak el, sőt az útlevélügyekben is eljárak. Mivel nem volt működésüknek politikai karaktere, a nemzetközi jognak mára meghaladott területenkívüliség eszméjéből eredő kiváltságokat automatikusan nem élvezték, hanem csak a küldő és a fogadó állam közötti megállapodásban szabályozták a különböző, a működéshez szükséges kiváltságokat. Európán kívül a konzulok még szélesebb jogkörben jártak el, és a XVI. századtól több megállapodásban (kapitulációk) rögzítették, hogy bíraskodási funkciót láttak el. Az osztrák és a magyar honosok például a konzuli bíraskodás keretében intézhették polgári peres, pe-

ren kívüli ügyeiket, és a bűnügyeket Konstantinápolyban (1891. évi XXXI. tc.), így elkerülhették a helyi bíróságok joghatóságát.

A XX. századra eltűntek ezek a megállapodások, és a konzul a fogadó állam jogi rendszerének keretein belül biztosítja a küldő állam honosának védelmét, rendszerint annak kérésére vagy meghatalmazása alapján, függetlenül attól, hogy a jogorvoslati lehetőségeket kimerítették-e vagy sem, illetve a sérelmet hatóság vagy más szervezet, személy okozta-e. Ha a prevenciós jellegű konzuli beavatkozás eredménytelen, azaz nemzetközi jogsértést követ el a küldő állam honosával szemben a fogadó állam, a diplomáciai védelem következhet, állami mérlegelés alapján.

A diplomáciai képviselőt konzuli tevékenységet is végezhet, míg a konzuli képviselők vezetői csak kivételesen jutnak diplomáciai feladathoz. Ugyanis a konzul elsősorban a fogadó államban a küldő állam honosával szemben eljáró, tehát zömmel a helyi, regionális, elsőfokú hatóságokkal áll kapcsolatban. Mivel több konzuli képviselő (főkonzulátus, konzulátus, alkonzulátus, konzuli ügynökség) működhet egy államban, illetékessége, fő szabályként, a konzuli kerületre terjed ki, míg a diplomáciai feladatok ellátó képviselőnek az egész fogadó országra. Ugyanakkor a különböző mentességeket is kiváltságokat biztosító konzuli kapcsolatok létesítésének nem feltétele a két ország közötti formális diplomáciai kapcsolat.”

Olvasnivaló

A *Mozgó Világ* április száma egy iráni filmrendező, Makhmalbaf Mohsen írását adja közre, amely az afganisztáni események emberi következményeivel, az emigrációval és az ország történetével foglalkozik. Jó háttéranyag ez az afgán menekültek gondjainak megértéséhez, beleértve a menekülést biztosító embercsempészet működését és a női áldozatok sorsát is.

A Népszerűtudományi Kutatóintézet népesedési hírlevele a *KorFa* idei első számában szinte csak a nemzetközi migrációról esik szó.

A kiadványban Hablicsek László áttekinti a vándorlásnak a népességfejlődéssel összefüggő fontosabb kérdéseit, a fenntartható fejlődés esélyeit, az európai bevándorlási többlet és az összlakosság számarányait. Tóth Pál Péter cikke a magyar emigránsokról szól, azon adatok alapján, amelyeket az európai célszágok statisztikáiból lehetett gyűjteni. Innen tudhatjuk meg, hogy például Izlandon 1999-ben 45 magyart, Norvégiában 236, Azerbajdzsánban pedig két magyart regisztráltak, Európában pedig összesen majdnem 63 ezer főt. Gödri Irén a migránsok beilleszkedéséhez kapcsolódó fogalmakat foglalja össze, míg

Melegh Attila a globalizáció és a vándorlás kapcsolatát boncolgatja

A közzétett adatsorokból kitűnik, hogy 1990–2000 között a Magyarországról elvándorlók száma éppúgy csökken, mint a bevándorlóké, ám a bevándorlási többlet aránya stabilizálódott.

A színes hírlevél felhívja a figyelmet a témát érintő könyvekre, folyóiratokra.

Felelős szerkesztő: dr. Tóth Judit

Felelős kiadó:

Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület

A hírlevelet gondozta a Sík Kiadó Kft.

Tipográfia, tördelés: Beck Bojanka

Nyomás: Nagy és Társa Nyomda

Kérjük a migránsokat, menekülteket tömörítő, továbbá érdekeiket képviselő társadalmi szervezeteket, helyi önkormányzatokat, hogy működésükről, rendezvényeikről, valamint kiadványaikról tájékoztassák szerkesztőségünket. Célunk az, hogy e szerény hírlevél lehetőségein belül elősegítsük a migrációra vonatkozó információk cseréjét. Információikat, anyagait az alábbi címre várjuk: MENEDÉK EGYESÜLET, 1074 Budapest, Rákóczi út 80. II. em. 2/a. Tel.: 322-1502, fax: 479-0272.